

22. 5. 2002

ID: 16981

Přechod vlastnictví na stát

Přechod vlastnictví na stát ve smyslu § 453a ObčZ ve znění účinném od 1.4.1983 byl možný při dodržení zákonem stanovených pravidel. Pro posuzování, zda věc přešla na stát podle § 453a ObčZ, je nutno vycházet z toho, zda bylo vydáno opatření finančního odboru bývalého okresního národního výboru o realizaci tohoto majetku pro stát.

Přechod vlastnictví na stát ve smyslu § 453a ObčZ ve znění účinném od 1.4.1983 byl možný při dodržení zákonem stanovených pravidel. Pro posuzování, zda věc přešla na stát podle § 453a ObčZ, je nutno vycházet z toho, zda bylo vydáno opatření finančního odboru bývalého okresního národního výboru o realizaci tohoto majetku pro stát.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 22 Cdo 1764/2000, ze dne 25.3.2002)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobců: A) V. R., a B) S. N., zastoupených advokátem, proti žalované městské části P., o vyklizení nemovitostí, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 9 pod sp. zn. 12 C 277/96, o dovolání žalobců proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 17. prosince 1999, č. j. 18 Co 477/99-49, 18 Co 478/99, tak, že dovolání žalobce B) se odmítá a rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 17. prosince 1999, č. j. 18 Co 477/99-49, 18 Co 478/99, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 11. března 1999, č. j. 12 C 277/96-33, ve znění opravného usnesení ze dne 20. července 1999, č. j. 12 C 277/96-43, se zrušují v části, pokud jimi bylo rozhodováno o žalobě žalobkyně A) proti žalované a o náhradě nákladů řízení mezi těmito účastníky, a v tomto rozsahu se věc vrací Obvodnímu soudu pro Prahu 9 k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Městský soud v Praze jako soud odvolací rozsudkem ze dne 17. prosince 1999, č. j. 18 Co 477/99-49, 18 Co 478/99, potvrdil rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 9 (dále jen „soud prvního stupně“) ze dne 11. 3. 1999, č. j. 12 C 277/96-33, ve znění opravného usnesení ze dne 20. července 1999, č. j. 12 C 277/96-43, kterým byla zamítnuta žaloba, aby „žalovaná byla povinna vyklidit a vyklizenou předat žalobcům, každému jednu ideální polovinu specifikovaných nemovitostí v katastrálním území H. P., městská část H. P., obec P., a kterým bylo rozhodnuto o nákladech řízení. Odvolací soud dále rozhodl o nákladech odvolacího řízení a nevyhověl návrhu na připuštění dovolání.

Soud prvního stupně vyšel ze zjištění, že původním vlastníkem předmětných nemovitostí byl otec žalobců S. N., který zemřel 22. 9. 1944. Odevzdací listinou okresního soudu civilního pro Prahu východ ze dne 14. 6. 1945 byl majetek po zemřelém S. N., tedy i sporné nemovitosti, odevzdán jeho tehdy nezletilým dětem, tj. žalobcům každému z poloviny. Vyhláškou ONV P. z 28. 3. 1946 a výměrem téhož ONV, který nabyl právní moci 22. 10. 1946, byl majetek zemřelého S. N. konfiskován, a to nejprve podle dekretu prezidenta republiky č. 12/1945 Sb. a následně podle dekretu č.

108/1945 Sb. Žalobci byli odsouzeni pro tr. čin opuštění republiky k trestu propadnutí majetku rozsudkem Okresního soudu v L. M. ze 7. 12. 1951, sp. zn. T 217/51. Uvedený rozsudek byl podle zákona č. [119/1990](#) Sb., o soudní rehabilitaci, zrušen usnesením téhož soudu z 27. 9. 1990, sp. zn. RT 183/90. V katastru nemovitostí je jako vlastník předmětných nemovitostí zapsána žalovaná. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že předmětné nemovitosti nemohly být konfiskací postiženy, neboť byly již od roku 1945 ve spoluvlastnictví žalobců. Přešly však na stát v důsledku žalobcům uloženého trestu propadnutí majetku a jejich spoluvlastnická práva se neobnovila, neboť nevyužili postupu podle restitučních zákonů.

Odvolací soud zjistil, že žalobkyně A) nebyla odsouzena rozsudkem Okresního soudu v L. M. ze 7. 12. 1951, sp. zn. T 217/51 k trestu propadnutí majetku, neboť rozsudek se týkal žalobce B) a matky žalobců V. S. I po tomto doplnění dospěl k závěru, že rozsudek soudu prvního stupně je věcně správný. Spoluvlastnické podíly obou žalobců k nemovitostem přešly na stát - podíl žalobce B) v důsledku jemu uloženého trestu propadnutí majetku a podíl žalobkyně A) podle § 453a zákona č. [40/1964](#) Sb. ve znění novely provedené zákonem č. [131/1982](#) Sb. (dále jen „ObčZ“) ke dni 1. dubna 1983. Ten stanovil, že dopustil-li se vlastník věci takového protiprávního jednání, jímž se trvale zbavil možnosti věc obvyklým způsobem užívat, připadá věc do vlastnictví státu, pokud je v rozporu se zájmem společnosti, aby vlastník s věcí dále nakládal. Protiprávní jednání žalobkyně A) podle tehdy platných předpisů spočívalo v opuštění republiky. Právní důsledky uloženého trestu propadnutí majetku ani § 453a ObčZ, který byl zrušen zákonem č. [87/1991](#) Sb., zrušeny nebyly a restituční předpisy oprávněným osobám umožnily, aby se domáhaly nápravy křivd, které jim vznikly. V dané věci však žalobci neuplatnili restituční nárok, ale podali vlastnickou žalobu. Nepřipuštění dovolání proti svému rozsudku odůvodnil odvolací soud tím, že otázky předestřené žalobci neměly pro jeho rozhodnutí význam, resp nečiní jeho rozsudek rozhodnutím po právní stránce zásadního významu.

Proti rozsudku odvolacího soudu podali žalobci dovolání. Žalobkyně A) namítá, že k 1. 4. 1983 nemohl její spoluvlastnický podíl připadnout do vlastnictví státu, neboť dispozice s nemovitostmi pozbyla už na základě konfiskace - byla z nemovitostí vyhnána a byly přiděleny třetím osobám. Nesouhlasí s tím, že se dopustila protiprávního jednání ve smyslu § 453a ObčZ, neboť zjištění o protiprávním opuštění republiky nemá oporu v provedeném dokazování. Žalobce B) namítá, že nemohl pozbyt spoluvlastnického podílu k nemovitostem na základě trestu propadnutí majetku uloženého mu v roce 1951, když v té době nebylo jeho vlastnictví k nemovitostem v pozemkové knize zapsáno a nemovitosti „nebyly právně v jeho spoluvlastnictví,“. Žalobci navrhli, aby dovolací soud zrušil rozhodnutí odvolacího soudu a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalovaná se k dovolání nevyjádřila.

Nejvyšší soud v řízení o dovolání postupoval podle procesních předpisů platných ke dni 31. 12. 2000 (část XII., hlava první, bod 17 zákona č. [30/2000](#) Sb.), tj. podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění před novelou provedenou zákonem č. [30/2000](#) Sb. (dále jen „OSŘ“). Po zjištění, že dovolání bylo podáno včas oprávněnými a řádně zastoupenými osobami, dále zkoumal, zda jde o dovolání přípustné.

Podle § 236 odst. 1 OSŘ lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

Přípustnost proti potvrzujícímu rozsudku odvolacího soudu v dané věci není dána podle § 237 odst. 1 OSŘ, neboť v řízení nedošlo k vadám v tomto ustanovení vyjmenovaným. Nevyplyvá ani z § 238 odst. 1 písm. b) a § 239 odst. 1 OSŘ, protože rozsudku soudu prvního stupně nepředcházelo zrušující usnesení odvolacího soudu a odvolací soud ve výroku svého rozsudku nevyslovil, že dovolání připouští. Připadala tedy v úvahu jen podle § 239 odst. 2 OSŘ.

Podle tohoto ustanovení je dovolání proti potvrzujícímu rozsudku odvolacího soudu přípustné jen k návrhu účastníka na vyslovení přípustnosti dovolání, který byl učiněn nejpozději před vyhlášením potvrzujícího rozsudku, jestliže dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má po právní stránce zásadní význam. Dovolání je tedy přípustné jen tehdy, jde-li o řešení otázky právní a tato otázka je zásadního významu.

Rozsudek odvolacího soudu má po právní stránce zásadní právní význam, jestliže dovolatelem předestřená právní otázka je významná jednak pro výsledek řízení ve vztahu k dovolateli, tj. její odlišné posouzení by přivedilo jeho úspěch v řízení, a dále je významná obecně pro rozhodovací činnost soudů, tj. zpravidla tehdy, jde-li o právní otázku v judikatuře vyšších soudů dosud neřešenou nebo jejíž výklad se v judikatuře vyšších soudů neustálil (je řešena odlišně) nebo odvolací soud se při řešení právní otázky od konstantní judikatury odchýlil.

Rozsudek odvolacího soudu není rozhodnutím po právní stránce zásadního významu, pokud jím bylo rozhodnuto o žalobě žalobce B). Ten v dovolání přichází s tvrzením, že nenabyl (z více důvodů) spoluvlastnický podíl k nemovitostem dědictvím po otci. Jednak jde o tvrzení nové, neboť v nalézacím řízení tvrdil opak, a k novým tvrzením dovolací soud, který rozhoduje o mimořádném opravném prostředku nemůže přihlížet. I kdyby však byl závěr odvolacího soudu o nabytí spoluvlastnického podílu žalobcem B) nesprávný, nemohlo by to nic změnit na věcné správnosti jeho rozsudku.

Dovolání žalobce B) bylo proto jako nepřípustné odmítnuto /§ 218 odst. 1 písm. c) OSŘ/. Dovolací soud však považuje rozsudek odvolacího soudu, pokud jím bylo rozhodnuto o žalobě žalobkyně A), za rozhodnutí po právní stránce zásadního významu, a to pro otázku, zda spoluvlastnický podíl žalobkyně A) připadl státu podle § 453a ObčZ, neboť odvolací soud se při jejím posouzení odchýlil od konstantní judikatury.

Ústavní soud ČR uvedl v nálezu z 21. 12. 1998, sp. zn. IV. ÚS 403/98, uveřejněném pod č. 156 /svazek 12 Sbírky nálezů a usnesení tohoto soudu, že „i své době poplatné často svévolně uplatňované ustanovení § 453 odst. 2 ObčZ stanovilo určitá pravidla, jejichž nedodržení nutně vedlo k tomu, že k přechodu vlastnictví věci na stát nemohlo dojít. Uvedený závěr se sice týká přechodu vlastnictví na stát opuštěním věci, ale je použitelný i pro aplikaci § 453a ObčZ, tj. přechodu vlastnictví na stát připadnutím věci. V této souvislosti nelze přehlédnout, že ve stanovisku občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu uveřejněném pod R 34/1993 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (sešit 7-8 str. 253) bylo uvedeno, že při posuzování toho, zda věc přešla na stát podle § 453a ObčZ je nutno vycházet z toho, zda bylo vydáno opatření finančního odboru bývalého okresního národního výboru o realizaci tohoto majetku pro stát.

Odvolací soud se však při aplikaci § 453a ObčZ nezabýval tím, zda takové opatření bylo vydáno, a v tomto smyslu jde o neúplné a tedy nesprávné právní posouzení věci.

V řízení také došlo k vadám, které měly vliv na správnost rozhodnutí ve věci ve smyslu § 241 odst. 3 písm. b) OSŘ, k nimž dovolací soud přihlíží z úřední povinnosti podle § 242 odst. 3 OSŘ.

Podle § 453a ObčZ, musely být pro přechod vlastnictví na stát splněny dva předpoklady: 1) protiprávní jednání vlastníka a 2) trvalé zbavení se možnosti obvyklým způsobem věc užívat jako důsledek protiprávního jednání. Odvolací soud sice k závěru o naplnění těchto předpokladů dospěl. Vycházel však ze skutkových zjištění, která nebyla pro soud prvního stupně podstatná, neboť tomu postačovalo zjištění, že žalobkyni A) byl uložen trest propadnutí majetku, aniž posuzoval zjištění o tom, jakým způsobem žalobkyně A) odešla do ciziny. Kromě toho další potřebná skutková zjištění, a to zejména, jak žalobkyně A) nemovitosti užívala a z jakého důvodu je užíval stát, neučinil žádný ze soudů obou stupňů. Odvolací soud se tak neřídil § 157 odst. 2 OSŘ, který soudu ukládá, aby v odůvodnění rozsudku stručně a jasně vyložil, které skutečnosti má za prokázány a které nikoliv, o které důkazy opřel svá skutková zjištění a jakými úvahami se při hodnocení důkazů řídil, proč neprovedl další důkazy. Dále odvolací soud tímto postupem odňal žalobkyni A) možnost nechat přezkoumat správnost potřebných skutkových zjištění soudem prvního stupně a porušil tak zásadu dvouinstančnosti občanského soudního řízení (srovnej R 30/2000 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek).

Rozsudek odvolacího soudu je ve vztahu mezi žalobkyní A) a žalovanou nesprávný. Protože se důvod nesprávnosti vztahuje i na rozsudek soudu prvního stupně, dovolací soud zrušil rozsudky soudu obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně v tomto rozsahu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 1, 2 OSŘ).

Soud prvního stupně přihlédně také k tomu, že žalobou z 20. 11. 1996, byť formulovanou tak, že žalovaný je povinen vyklidit obě ideální poloviny nemovitostí, domáhali se žalobci vyklizení (celých) nemovitostí, tato situace se však po pravomocném zamítnutí žaloby žalobce B) změnila.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Náležitě odůvodnění jako procesní záruka \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odměna advokáta \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Poučení účastníka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Právní otázka \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Moderace nákladů](#)
- [Dovolání](#)
- [Procesní společenství účastníků](#)
- [Pracovní poměr](#)
- [Pracovní poměr](#)
- [Odpovědnost za škodu](#)
- [Konkurs \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)